

POSTANOWIENIE

18 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 lipca 2024 r. w Warszawie

zażalenia M. Z. i E. Ś.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 3 stycznia 2024 r., I ACa 1969/22 (I WSC 279/23),

w sprawie z powództwa M. Z. i E. Ś.

przeciwko B. P., J. M. i J. M.1

o ustalenie nieważności umowy,

**uchyla zaskarżone postanowienie pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego do
orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 3 stycznia 2024 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi, na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., odrzucił skargę kasacyjną powódek od wyroku tego Sądu z 31 lipca 2023 r. z powodu nieuzupełnienia wszystkich braków formalnych skargi kasacyjnej, do których uzupełnienia pełnomocnik powódek został wezwany. Sąd wskazał, że zarządzeniem z 6 grudnia 2023 r. pełnomocnik powódek został wezwany do wskazania ich numerów PESEL i adresów, adresów pozwanych oraz nadesłania 3 egzemplarzy odpisów skargi kasacyjnej w terminie tygodniowym pod rygorem jej odrzucenia. W odpowiedzi na wezwanie Sądu, w piśmie procesowym z 18 grudnia 2023 r., pełnomocnik powódek częściowo uzupełnił braki formalne

wyszczególnione w wezwaniu, tj. podał numery PESEL powódek oraz załączył 3 odpisy skargi kasacyjnej. Nie wskazał natomiast adresów stron postępowania.

W zażaleniu na powyższe rozstrzygnięcie pełnomocnik powódek zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2, art. 398⁴ § 1 oraz art. 126 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c. i wniósł o jego uchylenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie, czy skarga kasacyjna powinna spełniać wymagania formalne pierwszego pisma w sprawie (stosownie do art. 126 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.) czy też każdego pisma procesowego (stosownie do art. 126 § 1 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.) nie jest jednolicie rozstrzygane w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Z jednej strony wyrażane jest stanowisko, że skarga kasacyjna - z uwagi na charakter tego środka prawnego - jest pierwszym pismem w sprawie w rozumieniu art. 126 § 2 k.p.c. i powinna spełniać wymogi wskazane w tym przepisie, w tym m.in. oznaczenie miejsca lub siedziby i adresów stron (zob. niepubl. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 października 2015 r., IV CZ 43/15, z 6 lipca 2016 r., IV CZ 34/16, z 16 lutego 2017 r., I CZ 15/17 i z 7 września 2023 r., III CZ 43/23). Jednocześnie zastrzega się również, że art. 126 § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym powinien być stosowany odpowiednio (art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 2 k.p.c.), co oznacza, że podlegają uwzględnieniu także czynności procesowe stron i czynności sądu podejmowane na etapie postępowania przed sądem pierwszej i drugiej instancji, związane w szczególności z wymogami formalnymi dotyczącymi pozwu i apelacji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 września 2023 r., III CZ 43/23, niepubl.).

Z drugiej strony prezentowany jest pogląd, że skarga kasacyjna nie jest pierwszym pismem procesowym w rozumieniu art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2012 r., IV CZ 113/12, niepubl.) również przy przyjęciu, że wniesienie skargi kasacyjnej oznacza z procesowego punktu widzenia wszczęcie nowej sprawy, ze względu na prawomocność orzeczenia, od którego przysługuje skarga (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 września 2017 r., IV CZ 51/17, niepubl.).

Stanowisko doktryny również nie jest jednolite. Przeciwno traktowaniu skargi kasacyjnej jako pierwszego pisma w sprawie w rozumieniu art. 126 § 2 pkt 1 k.p.c. podnoszone są istotne argumenty. Zauważa się, że art. 398⁴ § 3 k.p.c. odsyła ogólnie do wymagań formalnych pisma procesowego, a nie wymagań pierwszego pisma w sprawie. Ponadto zwraca się uwagę, że nowelizacją art. 91 pkt 1 k.p.c. wprowadzoną ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614) przełamano zasadę, zgodnie z którą pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. Dostrzega się też, że pod rządami art. 91 pkt 1 k.p.c. w poprzednim brzmieniu w praktyce nie wymagano od pełnomocników, którzy w toku postępowania toczącego się przed sądami powszechnymi złożyli pełnomocnictwo obejmujące umocowanie do reprezentowania strony również przed Sądem Najwyższym, złożenia ponownie do akt Sądu Najwyższego pełnomocnictwa przy pierwszej czynności podejmowanej w postępowaniu kasacyjnym. Podważa to argumenty, w tym praktyczne, związane z odrębnością samych akt Sądu Najwyższego, a podnoszone na poparcie konieczności wskazywania danych, o których mowa w art. 126 § 2 k.p.c., w skardze kasacyjnej.

Wskazuje się również na art. 387¹ k.p.c. i nieracjonalność stosowania art. 126 § 2 k.p.c. wprost, skutkującą nałożeniem na stronę skarżącą - niezależnie, czy była stroną inicjującą wszczęcie postępowania przed sądami powszechnymi - numeru PESEL i KRS właśnie tej strony, jak również osłabienie czy wręcz utratę - w wypadku skargi kasacyjnej - funkcji, dla których ustanowiono przewidziane w art. 126 § 2 k.p.c. wymogi formalne. Podkreśla się także potrzebę stosowania również w postępowaniu kasacyjnym reguły, zgodnie z którą postępowanie naprawcze winno być wdrażane wtedy, gdy na skutek niezachowania warunków formalnych pismo nie może otrzymać prawidłowego biegu. Na zasadność stosowania tej ostatniej reguły zwracał uwagę również Sąd Najwyższy na gruncie postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, stwierdzając, że wynikająca z art. 130 § 1 i 2 k.p.c. reguła, zgodnie z którą postępowanie naprawcze winno być wdrażane wtedy, gdy na skutek niezachowania warunków formalnych pismo nie może otrzymać prawidłowego

biegu, obowiązuje również w postępowaniu za skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i zawarte w art. 424⁵ § 2 k.p.c. odesłanie do przepisów normujących wymagania stawiane pismu procesowemu odczytywać należy z uwzględnieniem zakresu postępowania naprawczego przewidzianego w art. 130 § 1 i 2 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 października 2008 r., IV CZ 85/08, niepubl.).

Z akt sprawy wynika, że do skargi kasacyjnej powódek dołączone zostały pełnomocnictwa, w których podano adres zamieszkania każdej z powódek, do których wskazania wezwano pełnomocnika zarządzeniem z 6 grudnia 2023 r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrócono uwagę, że uzupełnienia braków formalnych pism i środków odwoławczych, jak również nadzwyczajnych środków zaskarżenia dokonuje się co do zasady w odrębnym piśmie procesowym. W zależności od rodzaju braku formalnego jego uzupełnienie może nastąpić poprzez złożenie pisma, w którym podane zostaną np. brakujące dane dotyczące stron, jak również złożenie pisma odpowiadającego treścią pierwotnie wniesionemu pismu/środkowi zaskarżenia uzupełnionego jednak o brakujące dane. Jako tożsame w skutkach ze złożeniem odrębnego pisma, w którym wskazane zostałyby dane strony, uznano załączenie do pisma odpisu pełnomocnictwa, w którym dane te zostały ujawnione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2024 r., III CZ 388/23, niepubl.). Jak przy tym wynika z dalszych czynności podejmowanych przez Sąd Apelacyjny w postępowaniu zażaleniowym, niewskazanie adresów pozwanych zarówno w skardze kasacyjnej, jak również w zażaleniu na postanowienie w przedmiocie jej odrzucenia, nie uniemożliwiało nie tylko nadania biegu zażaleniu, ale również skardze kasacyjnej, skoro doręczenie odpisu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej nastąpiło do rąk pełnomocnika reprezentującego pozwanych J. M. i J. M.1 oraz bezpośrednio pozwanej B. P., na podany przez tę pozwaną i znany Sądowi adres jej zamieszkania.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

[SOP]

[ms]

